

Modus conficiendarum Epistolarum

Cum homo ad hominis

utilitate natus sit: vt stoycis placet: et ortus nostris parte vendicet patria et amici, miserus suorum quorundam scholasticorum: qui per auidiam et indoctorum neorum aberrantes: recti itineris ducem non inueniunt: illis ego venio auxilium pro virili parte mea laturus. Legimus enim nuper quosdam modos vt ipsi dicunt epistolandi: Pauli Iescheri: Johannis Boride: Pontii cuiusdam: Orenelli: a quorum doctrina adeo abhorreo: vt nihil magis existimem adolecentibus nocere: quam horum preceptiones: cum maxime inherere soleant et pene indelebilia esse: que in tenera etate discunt: propter animorum molliam profunde iniusta. Iuxta illud Horatii: Quo semel est imbuta recens seruabit odorem. Testa diu. Unde et sanctus Hieronymus in epistola ad Demetriadem virginem. Ipsa quoque litterarum studia teneris melius inserunt ingenium. Idcirco penitus inherere solet sensibus quod prius sederit in mente. Et optimi sunt ad institutionem morum primi quinque anni. Facilius est enim rectam viam ignorantibus demonstrare: quam reuocare ab errore iam lapsos: vt Quintiliano placet.

Tradunt enim germani magna commentaria et aniles hallucinationes de componendis epistolis non credo latinis: sed barbaris pernitus et gothicis: precipiunt ante omnia ne maiores nobis tibi sumus: vt ipsi barbaramente loquuntur. Item nostrum nomen infra scribemus. Item ne maiores salutemus: sed salutis loco captationem benivolentiam ponemus. Item ponunt quinque partes epistolae: salutationem: exordium: narrationem: petitionem: et conclusionem: que aliquae potius sunt orationis partes: que omnia a deo discrepant ab omni romanae lingue praestantia. vt existimem eisdem nihil magis alienum posse respirari. Incipientes taliter. Discreto ac circumspecto socio Joanni vel rapar do de bewinder: vel de ronstette scholari in scheldeling suo socio charissimo promptitudine famulandi cum omni fidelitate. Item vel filiale dilectionem praemissam: enim fere semper eorum principium filiale: vel personale: vel sociale affectus: desiderium: favorabilitas: discretio: dilectio. Item certifico te vel notifico: vel permulgo: vel insinuo:

B

Conficiendarum epistolarum.

elucido et clarifico. **Itē** salutes quas papinus ferre potest: vel salutes plurimas una cum sui recommendatione etc. Et mille ceteros similes errores: sunt enim indigna vocabula que in eplis ponantur. nec quisquam scriptorum talibus multum usus est: de receptis loquitur. **Uñ** hec habes bone ignorantie preceptor. quo auctore hec scribis. nam etsi haberes auctores tui similes: none melius imitandos duxeris doctos et probatos quam rudes et insipientes: cum Plinius in minor di. **Stultissimum** esse ad imitandum non optima queque proponere: nullum tamen inuenies omnino: qui aliquid tuo more post se reliquerit: nisi karolum quendam ut opinor burgundium: cuius eplę vndique circumferunt. velim perpetuo silentio vitam transisset: propter suum honorem nihil ad posterum transmississet: quoniam tot egregia ingenia seducit: et in perpetuum errorem allicit: ut multo melius fuisset nihil scripsisset: quam adeo indocte plabasse. **Scripsit** enim salutaciones plurimas non modo non mudas: sed etiam ab omni latinitate discedentes: pro quot futuros scio: qui macerantibus: linguis me inhoneite lacerabunt: vociferantes: quid coarctis floccipedere hominem: cui vestigia sequi non es dignus. **Fateor** multo me doctiores fuisse: sed et ingenium non contulit ad hoc: ut lectu dignum posteris relinqueret aliquid: sed iacrabundas effudit ea: que ab omni antiquitate abhorrentia sonant: nescio quid barbararum et rancidulum.

Samuel de monte rutilo.

Uagat etiam hinc inde per germaniam quidam samuel ineptiarum plenus multos barbarissimos seminans: nihil docens: propter incultos: rhythmos quos dicimus: faceret: et reliquas latine lingue calamitates: a quibus propter caueas: tanquam ab aspidum venenis.

Salutes ut dicit Martinus phileticus numero multitudinis non reperit apud veteres. **Illa** autem vocabula: socialis: principalis: filialis: fauorabilitas: discretio: promulgare: certificare: insinare: etc. tera filia: apud alicuius probati et docti auctoris eplis (quod ego scias) reperire non potui: vel si reperiantur fit rarissime: apud te autem semper et vbi que: nisi promulgare in eo significato versus fra dicam.

Officium epistole.

Epistolare officium est: ut **Q. Tullius** ad arrionem testatur: ut certiores faciamus absentes: si quid esset quod eos sciret: aut nostra: aut ipsorum interest: quod etiam optime expressit sanctus Ambrosius in epla

De karolo burgundio

ad Sabinū. Interdudam⁹ (inquiens) eplis: quū eiusmodi
 vsus est vt diuici locoz interuallie: affectu adheram⁹: in q̄
 bus inter absentes imago refulget p̄sentier: collocutio scripta
 separatos copulat. In quib⁹ etiā cū amico miscem⁹ animū: men
 te n ei nostrā infundim⁹: qd̄ Hieronym⁹ graphice dicit: Tur
 pilius cōicus: tractans de vicissitudine litteraz: sola (in q̄ tres
 est que homines absentes p̄sentes faciat.

Qualis stilius debeat esse in epistolis.

Compositur⁹ igit eplas nō alto stilo viat: nec inusitatis vl'
 nouis verbis: et orationib⁹: sed latinis et puris. et vt Ambrosi⁹
 dicit: placet quotidiano et familiari sermōe eplas texere. Sic
 et Seneca: qualis (in q̄) sermo me⁹ esset: si vna sederem⁹ iau
 una ambularem⁹: illaboratus et facilis: tales volo esse episto
 las meas: q̄ nihil habeant accersitū nec fictū: Plinius iunior:
 p̄silius sermo purusq; ex eplis penit. Et Julius cesar de anolo
 gia. Habe semp in mēoria atq; pectore: vt tanq; scopulū sic fix
 gas inauditum: atq; insolens verbum. Et Quintilian⁹ in
 primo institutionū. Abolita atq; abrogata retinere insolentie
 cuiusdam est: et frivole in paruis iacantie. Sintq; epistolē
 breues: iuxta Symachū: piget in epistolis esse prolixū: nisi ma
 teria scribenda nō possit breuibus scribi. Cauendū tamen ne
 nimio breuitatis studio epistola squalens et ieiuna et concisa ac
 plane sicca fiat: qualis est senece.

De partibus epistolę an sint ponende.

Donū nostri germani quinq; partes epl⁹: salutationē: Ex
 ordiū narrationē: petitionē et p̄clusionē. Et ad quālibet partem
 certā verboz et orationū cōgeriem accumulāt. Unde omes epi
 las tuas fabrices: quod mihi imprimis displicet. Fui em̄ a tes
 neris annis veterz monumētoz audius lector: nec inueni quē
 t̄s latinū de eplis condendis p̄cepta nedū p̄es aliquas tradid
 disse. Adde q; petitiō exordiū narratiō nō sunt epistolę partes.
 Exordiū em̄ nō nisi in oratiōibus vsurpari cōspicio. Plures
 etiā sunt eplę vbi nihil narram⁹: nec petim⁹ quicq; sed suades
 mus aliquid: vel dissuadem⁹: vel declaramus nostrā familia
 ritatē: hortamur ad virtutes: deterremus a vitij: et plura alia
 Sunt etiam plures epistolę. Vbi tantū vel petimus vel nar

Epistolarū ꝑficiendāz

ramus tm̄ zc. Quod si me audire vis/abstinebis a partibus
z multis ꝑceptis eplaz. hoc te docebit Quintilianꝝ dicens:
nemo aut̄ a me exigat id ꝑceptoz genꝝ qđ est plerisqꝫ scripto
ribus artū traditū: intellige de orōnis cōpositōe scribētibus:
vt quasi qualdā leges inmutabili necessitate cōscriptas studio
sis dicendi ferāt. Erat em̄ rhetoricę res ꝑorsus facilis ac par
ua si vno breui ꝑscripto cōtineret. Et idē. nā in oibus fere
minꝝ valēt ꝑcepta qꝫ expimēta. Et Augu. in q̄rto de doctrina
ꝑꝑiana. Ad cōpandā eloq̄ntiā magis ꝑdest siqꝫ eloq̄ntes au
diat z diligētē legat: qꝫ si quis circa artis ꝑcepta sese occupet z
idē nā sine ꝑceptis rhetoricis nouimꝝ ꝑles eloq̄ntiores plim̄is: qđ
illa didicerūt: sine lectis vō z audit. eloq̄ntiū disputatōibꝝ vel
dictionibꝝ neminē. Et Seneca epla sexta ad Lucillū. Longū
est iter ꝑꝑcepta ac infirmū: breue aut̄ z efficaꝫ ꝑ exēpla. Et qꝫ
bus oibus liquido patet nō esse imorandū ꝑceptis: sed ꝑnꝝ
elegātijs: iam autē necessariū est scribere de eplis: vt in netera
ti apud nos errores tollantur: quia malum non nisi cognitum
caueri potest: ita alioꝝ error cogit nos dare ꝑcepta.

ꝑ Si cupis igit̄ elegantes eplās scribere: nō ad illoꝝ modos
epistolandi recurras qui nō docēt latinitatē: vtz hanc aperto
marte impugnant: sed ad eplās Licronis z reliqꝫ monumē
ta: quos notaui in opusculo illo qđ in scribitꝝ qui auctores les
gendi sint nouitijs ad cōparandā eloq̄ntiā: hic igit̄ modus
est hęc ars cōponendāz eplaz: vt sis latinꝝ: quod si fuerꝝ scri
bas quicqđ in buccā: vt dicitꝝ: venerit qđ ad tuū ꝑpositū ido
neū iudicaueris: qđ si nō poteris ꝑficere eplās: nisi ꝑ quen
dam ordinē z vt ita loquar manu ductionem: Taliter habeas
rem z ꝑcedas. ꝑꝑmo pone causam: salutatiōe semp ꝑcedente.
Ubi narrabis quid te moueat: vel q̄re sis cōpulsus: ad scri
bendū. Scđo voluntatē pone ꝑncipalē: vbi declarabis: qđ
velis: quid postules: qđ in sūma sit vt scribas. Tandē ꝑdu
das: si fecerit ꝑm voluntatē tuā: velis cōpensare z similia.

Quales debeant esse orationes in epistolis
scribendis vel in orationibus alijs.

Scripturo eplās ip̄im̄is obseruare sua serim varietatē et
orationū z verboꝝ: nec si quā nactus fueris elegantiā vt qđā

facere soliti sunt ea vbiq; inferas: nec si aliquod verbū placere
 velis oibus locis h̄ v̄bū infulcire: mutatiōe em̄ vt dicit **Quin-**
tilianus recreabimur: sicut in cibis quoz diuersitate reficit **sto-**
machus .z plurib; minorū fastidiosalif. vt em̄ campus varietate
 floz cōmendat: Ita epla verborū nec rosasquantūuis pulchra
 si passim in oib; pratis sola crescere admirationē z recreationē
 sed p̄ceptū pareret sic vna elegātia oibus inserta loc; fastidio
 erit nō mediocri. **Aliter** est eque fugiendū ne tortuosas faciam;
 sentētias: vt nulla sit coherētia orationū: vt q̄rundā mos est: q̄
 vndiq; ex pbatis auctorib; elegātiolas eripiūt z in vnū coacer-
 uāt sine v̄llo ordine z sine om̄i verborū coherētia: qd̄ imprimis
 vānandū est: s; z imprimis peccāt z ostētant se latinitatē impes-
 rito: s; qui lōgas faciūt v̄boz structuras: multa interponētes
 inter suppositū principale z epl; appositū: q̄ mag; inuolutas ob-
 scurasq; possint pficere locutiōes: credētes ex h̄ eruditiois sibi
 famā aucupari: cū lōge sec; eueniat: ab oib; em̄ in puerili iactā-
 tia z stulticia gliosi videri debēt existimari: nā nō intelligi: vel
 maximū vitū est: vt hec z alia tradidi pulchre in libello quī au-
 ctiores legēdi sint ad cōpandā eloq̄ntiā. **Illud etiā** aniaduerte
 dū: vt nō minor cura habeat ad pōd; sniaz z rez dignitatē q̄
 ad electa v̄ba: neutz em̄ sine altero vicio caret: cōposite em̄ z ap-
 te dicere sine sentētis insania est: Et vt **Licero** de oratore dicit:
 quid est tā furiosū q̄ v̄boz vel optimoz atq; ornatisimoz so-
 nit; inanis: nulla subiecta snia neq; sciētia. iacet em̄ (teste **hie-**
ronymo ad **Paulinū**) oratio in q̄ tm̄ v̄ba laudant. sententiōse
 v̄o dicere sine v̄boz ordine z elegātia infantia est censenda zc.

Illud etiā cauendū in eplis z orōnib; : ne poetaz more cre-
 bro dictioib; ppria epitheta h̄ est adiectiua a diūgam; nisi neces-
 sitas orōnis erigat. quē admodū facere solet **Larus** in eplis:
 z nup quidā ali; : q̄ inter cetera scripsit noctescūt oculi tenebris
 caliginis atre insoluta orōe: q̄ quē ita scripsit: si legis. **Qui-**
tilianū nō ita scripsisses: q̄ dicit epitheto poetę z frequēt; z libe-
 ri; vtunt: apd̄ oratore nisi aliqd̄ efficit redūdat: **Tū** aut̄ efficit
 si sine illo qd̄ dicitur min; est: hec ille. **Cauēdū etiā** ne p̄ mltas cir-
 culocutiōes scribam; eplā: s; q̄ obscurates orōnes: fidē z grām
 amittūt: lōgasq; trāslūptiōes vocabuloz z orōnū imprimis v̄b;

Epistolay pficienday

tabim? dicite Quintiliano: optiq; demonstrat Cicero cauēdū:
ne sit obfornis traslation: q̄l ē castratā aphricāi morte rēp. qd̄ ez
p̄si i alio ope bis vbi: sit itaq; eplē Caroli a pueroz lectōe seq;
strādē in illo em rez pōdere inire laborat inouis iūctiōib; tras
sūptiōib; r̄ macrologiar: reliq; sup̄uacanez orōnis illecebrq;
oīa cauēda sūt i eplis scribēdis: s; siq; iniqu; rez iudex me ra
rare egres; fuerit; ego ātea abstinēdū suaseri a p̄cept; eplari
b; r̄ etiā ip̄e dem p̄cepta: in deo p̄ter rōez sup̄ datā me p̄cepta
dare q̄ ad oīes faciēdas f̄ q̄lib; re scribēdamō ad eplās facien
das illo v̄l alio ordie ill v̄l alijs p̄tib; ill v̄l alijs vocabulis: vt
nostri faciunt latine lingue euerfores.

Alia p̄cepta ad orationes latinas necessaria.

*Vitāda ē eiusdē lēgnimia assiduitas: vt illō Ennij: O tite
tute tati tibi rāta tyrāne tulisti. Et nup̄ qdā ali; dē diḡs digne
tur darez. Eiusdē q; vbi assiduitas nimia fugiēda ē vt illud
nā cū rōnis rōnō pitat: ei rōnō nō ē rō fide adhibere. Itē ca
uēda ē vocaliū crebra p̄curso siue hial; vt vacce enee amoēn;
siue impādēbāt. Plimē q; dictōes i s̄ terminatē nō bñ pueni
unt: vt gignis nouas p̄ceptiōes. Itē cauēda sūt silr cadētia: et
silr desinētia: r̄ eodē mō declinatā mltā: vt illō Ennij Joerē
tes flētes lachrymātes ac misātes: r̄ illō fortunatoz ipatorum
optiozq; rectorz v̄l magisq; fortuna laudat. Itē eos reduci
q̄ relinq̄stēni q̄ deseri malū; Cauēdū etiā ne ex fine prior; ver
bir; seq̄nt; p̄cipio deforme nomē efficiat. vt dorica castra: Et
ne vltiē p̄cedēt; sint primē seq̄nt; vt Cicero de suo cōsulatu: o
fortunatā natā me p̄sule romā. Cōsonātes q; q̄ sūt asp̄iores: i
iūctura rivanē. vt sext; rosca; ars studiosoz: error; romuli: S.
vltiē cā. r̄ priāstridor ē vast;: aut si post r̄ seq̄t; s. vt fluu; ran
thū; diues perres: mix solita. Et si r̄ sibi ip̄si occurrat: vt rex
perres. dux r̄ tipp;. Nonasyllaba si plura sūt male p̄tinōabū
tur. Ut Terenti; r̄ cū eodē tute subduxi mib; r̄ Horatius:
An ni id sit. pulchra dicit Fortunacian; lib. iij. r̄ hētorice artis
et Marcianus capella. lib. quinto.*

Flr̄m nomē debem; p̄ponere ei; noi ad quē scribim;?

*Illō r̄ oib; obfquādū reit: vt i capite eplē primo nr̄m nomē
p̄ponem; ei; noi ad quē scribem;: etiā si hō p̄ditōis humilit;*

me ad pōtificē sūmū aut ip̄atorē sit scriptur? deūde dignitatē
 officij: nō dīsimgrat? nomē sūl tā m̄ā q̄ suo postponat? vt. **B.**
Bebat? iustingēsis. poeta. **Barimiliano** romāoz ip̄atori sēp
 augusto. v̄l **Alexādro** sex. salute dicit. **Itē Martīnā?** de eptingē
 canoic? **Basilicēsis.** **Adalrico** duci wirtēbergēsi salute. **Adro**
 tamen hoc non ab omnibz obseruatum esse.

*Ne quemz vnū i scribēdo alloquamur nūō plī, et
 vt vulgo dicit vobisemꝑ illū ad quē scribimꝑ.*

Quim igit tā grēcoꝝ & latinōꝝ q̄ hebreoꝝ tā gētiliū q̄ christi
 anoz p̄sensū id approbatū est: vt oēs cuiuscūq; p̄ditiois v̄l di
 gnitatē hoīes singlarī nūero alloq̄mur. q̄ aliter fecerit sciat se
 nō solū s̄ oīm maiorz q̄s tñ honestissimū ē seq̄ nū etudine. **fest**
ciffē: etiā barbarissime se locutū: nō latie cū de **age?** i libello
 de figur? ap̄issime dicat: soloecismū eē. **Et Quintilian?** i primo
 in dictionū dicat idē eē vitii: si vnū q̄s ad se vocis dicat: ve
 nite aut si plēs dimittēs ita loq̄t: abi aut discedet. **Itē** igit ē cur
 rātope p̄ceptoz modoz cplandi i tua puicitia p̄sista: scū te v̄
 deas nō solū s̄ religiose antiq̄tatē more faceres: etiā oīno latī
 nitatē declinare: nō ne sūmū principē sic alloq̄mur: nō em̄ sa
 ne meū sic dic: p̄ n̄ q̄ est? i cel? vel date nob panē q̄ttidianū: s̄
 q̄ es da nob: desiste igit ab errore & seq̄re bona rē. Adde ad hęc
 oīaq; nō p̄grue dicim? nos **Alexāder** v̄l nos **Eberhard?** dei
 gr̄atē. v̄l o dñe **Abbas** rogo vos: v̄l estote meoz mei: v̄l i filib?
 oīomb?: nos em̄ pl̄alis nūeriz **Alex.** singlarz nō p̄gruit in
 vnā p̄structionē: **Itē** estote: r meoz: r dñ es: i r vostoēs sūt igitur
 ille oīones **Barbare:** nec q̄s q̄ veterz sic locut? est. nec p̄nt salua
 ri vlla regula vel latia obf̄tione. **Stati** aut obijciēt mibi illud
Terenti? i eunuchoz: nescio q̄d p̄fecto absente nob turbatū est
 dōmī. Absente em̄ r nob nūc p̄gruit nec sūl p̄strunt: imo
 absente exponit: teste etiam **Donato** gr̄amico non inter po
 ssumissimos h̄ndo: absente dico me pythiaz nob: mibi r ami
 cis meis: vel archaisimos est: q̄ nob non p̄mittit: si vis igitur
 vnū alloq̄ in plurali nūero r p̄grue: dicas patres estote memo
 res mei: vel valete sanisicut **Licero** populo imposuim?: r oras
 tates v̄si sumus: scū de se tantū loqueretur.

Ad omnes hoīes scribens dicit: Salutem dicit.

B. iij

In oib⁹ igit eplis tuis ad q⁹sumq³ scribas, sit h⁹ in initiu. salu-
 te dic: vel. S. P. D. noaliter/ nisi moe grecoq³ dicit bñ ages
 rqr. i eplis Platonis mtueri lig. vel foelicitate vt Lratis Lu-
 nici epl⁹ oñdūt. **Q** aut maiores nob nō salutem? vñ habet
 h⁹ pceptores ignoat⁹: a nullo autore pbator: qm̄ oēs vt nos p⁹
 cepim⁹ scribūt: ab iperit⁹ lingue lanñe hostib⁹: qd em̄ saluta-
 tio nisi salut⁹ optio: quis aut⁹ est in hac rex hūanay imbecillita-
 te tā dese⁹ p⁹ fides a. despar⁹: vt nō optet salutē: nec q⁹cq³ est qd
 mag⁹ optādū sit salute oib⁹: vel ditissimis: vel potētissimis: v⁹
 cuiuscūq³ alteri⁹ p⁹ diti⁹. **L**ū oia nra opa deuotiōis vt nri lo-
 quunt⁹ ad h⁹ p⁹gan⁹ vt salutē p⁹seq⁹ possim⁹. Scribas igit: Sa-
 lute d⁹ ic. vel. S. P. D. Et nō appēdas stulticiā tuā: vna cum
 sui recōmēdāōe: vel cū fidelitate fuitēdū qd nlls vnq³ latinor⁹
 fecit: oēs em̄ poete⁹ z oratores: sil⁹ z phi scribūt: salutē dic⁹ zc. Jte
 z christiani doctores: vt. S. Paul⁹ senece scribit: Paul⁹ sene-
 ce salutē. Et Hierony. Damaso: Damachio Theophilo di-
 cit⁹ zc. Jte Augusti. scribit: volufiano: Marcellino Hierony-
 mo zc. S. diā Jte Ambrosi⁹: Simpliciano Honoriano. S
 D. vel etiam alijs zc. Jam z si aliquem indoctum aliter scri-
 psisse constaret: insequere doctiores zc.

De titulis.

Scribas igit Theophil⁹ Bewindēf poeta. studioso z mul-
 toz artiu pito Joāni. A. scholastico i tūbinga. S. d. Silr in
 genuo industrio: v⁹ ingenioso celebri v⁹ integro zc. Et fuge in
 eplis epitheta seq⁹ntia. discretor: p⁹replatio: deifico: illūinator:
 sciētifico: subtilis: abili: refulgēti: autētico: disciplinato: z multa
 alia q³ inuenies p⁹ Pōtiū de statib⁹: nēo em̄ doctoz hoim sic scri-
 bere p⁹uenit. Laue etiā ne Lasciu is: z q³si calamistrat⁹: z pictu-
 rat⁹ isep⁹tiōib⁹ ani leuitatē idicātib⁹ vtare: vt sūt illa: purpureis
 l⁹az floscul gēmiq³ decorato nitido scie cinglo isignito: septē
 artiu lāpa de refulgēti. S; q³ titli cuilibz p⁹ueniāt in fra sigbo:

Ad Summū pontificē.

Hec epitheta seu titli sūmo pōntifici p⁹ueniūt. Scitissimus.
 Btissim⁹: Clementissim⁹: Pietissim⁹: Misericordissim⁹: Benignis-
 sim⁹: venerabil⁹: q³ epitheto singl⁹ z crebro vtis ad sūmos pōntifi-
 ces: vt scitissimo. xpiani greg. moderatori Pio scdo pō. maxio.

Ad patriarchā Cardinalē: Archiep̄s
scopum: Episcopum ⁊ Abbates.

patriarche
Cardinali
Archiepo
Epo. Abbati.

Pater integerrim⁹: sanctimonie plenissim⁹: sapiētissim⁹:
grauissim⁹: in parte dñici gregis ascit⁹: amplissim⁹: venerabi
lis: venerādisim⁹: beneficētissim⁹: inocētissim⁹: illustris patri
archa: spectabilis episcop⁹ vel abbas: dīcem⁹ s̄m Leguleios.

Exemplū de patriarcha. Ut Hermolao Barbaro aq̄i
legiensi patriarche obseruādissim⁹: patri nō min⁹ pietissim⁹
q̄ venerādo. Archiepo. Itē Berchtoldo mogūting ecclesie
archi p̄suli: epoz p̄fecto dignissim⁹. Epo. Ut Ottoni epo
stantiensi ⁊ ecclesiasticoz militū duci vigilantissim⁹. Itē
innocētissim⁹ patri Joanni. Tritemio Abbati spanbeymē
si tam obseruandissim⁹ q̄ doctissim⁹. zc.

Ad sacerdotes ⁊ ceteros religiosos:

Religios
Sacerdotib⁹

In corruptissim⁹ talis ecclesie canōico: religiosissim⁹ viro:
deuotissim⁹ christi fratri zc. Studiosissim⁹ religionis p̄sby
tero: sacre militie constantissim⁹ militi: patri optimo diuinis
dedicissim⁹: diuine gratie religios⁹: summe integritatis sacer
doti: probatissim⁹ diuin⁹ operatori:

Ad Cæsarem:

Cæsari

Diuo cæsari: faustissim⁹ roman⁹ impatori semp augusto
sacratissim⁹: inuictissim⁹: christianissim⁹: gloriosissim⁹: felicis
simo Christianoz regi augustissim⁹ Maximiliano.

Serenissim⁹ autēq̄ attribuat impatori vel alijs principi
bus: ego apud idoneos nūq̄ legi: q̄s em̄ vnq̄ scripsit serenus
hōmedū serenissim⁹: sed bñdicim⁹ seren⁹ aer: serena mēs. dicit
Seneca: serena fronte hoc legas: seren⁹ est petr⁹ vel henric⁹
nunq̄ legim⁹: q̄re minus receptū est in hoc significatu. Legi
in sup Suetoniū. pliniū. corneliū tacitū. ⁊ Aureliū Victorem
de impatorib⁹: nunq̄ inueni quec̄s cesare serenū nec serenissim⁹
mū ab illis vocitatū. Legi paulo recētiore. Latinū pacatu:
Mamertinū: nazariū in suis panegyricis: ⁊ ad cesares oratio
nes. aliasq̄ ad cōstantinū. diocletianū. ⁊ ad alios cesares / pa
negyricos: nunq̄ inueni serenissime impator: sed crebro sacer
vel inuicte. At in codice Justinianū demū qui mihi non est
auctor latinitalis legi: Legi itē apud petrarcā ⁊ boccacū: a q̄

Conficiendaz epistolaz.

bus eruditione nō lingue puritate exigo. Item apud eam
filium plus faciendum q̄ eleganter: z castē latinitatē obseruato:
remilegi postremo ap̄d philephū z Franciscū Iustinianū: nō
in oibus imitādas. Augusto gratiano: z christianissimo prin:
cipi z filia. Est aut̄ priū ep̄theton impatori: beatissim⁹ z chris:
tianissimus: apud quos maior cura z sollicitudo rei. chris:
tiane versat: nec credas peculiariter regib⁹ francoz attributum
titulū christianissim⁹: quoz Carolus magn⁹ z reliqui ei⁹ suc:
cessores: qui h̄ nomē meruerūt fuerūt etiā impatores: nō reges
tū francoz: imo germani: impio z origine fuerūt: z cū hoc pos:
sederūt franciā: solis igit̄ impatorib⁹ h̄ nomē cōuenit. Et pri:
mo tributū impatorib⁹ Carolo germano. z suis posteris: q̄rū
psapia multos añnos defecit: q̄ etiā hodie floretet ī Frācia:
vtutes tū z vitia nō nascunt̄ in nob: sed bonis vl̄ malis opib⁹
nos vel cōmēdant vel obscurāt: quin poti⁹ vt dicis: caret plerū
q̄ successoribus virt⁹: z cū bonis alijs cauēri testamēto possit:
virt⁹ in hereditatis appellationē minime p̄cedit. Sz qd̄ plar:
nouitot⁹ inūd⁹ q̄ male xp̄ianissim⁹ vel poti⁹ christianus fue:
rūt rex nuperrim⁹ Carolu s̄tin quē hoc epigrāma legitur.

Carole maiorum sequeris vestigia prudens.

Cūq; etiam pennis ipse volare scias.

Nam tu multinubas male: cristatissimus ales:

Gallinas stuprans: iure vocandis ad es.

Sed qui precessit te christianissimus ales.

Carolus: hic Jouis est: tu stygijq; dei.

Ad regem vel alium principem.

Illustrissimo: foelicissimo: eminentissimo: fortissimo: Maxime
tissimo regi vel duci vel principi zc. heroicaz p̄tutū cantatiss:
mo Cultori.

Ad Comites z Barrones. quos vocant.

Generoso nobili in duto: excellenti magnanimo eq̄ssimozc.

Ad decuriones hoc est equites auratos z reliquos
nobilitaris z equestris ordinis viros.

Equē tris ordinis viro excellētū Strenuo decurioni mili:
tie curiosissimo: viro militie studiosissimo: nobilitar⁹ ordinis
p̄tūtissimo forti bellatozi zc. hos: z clarissimos poter⁹ appellare.

Regi

Comiti
barroni

Decurioni
Equiti aurato
Eq̄stris ordinis viro

nri peculiariter equites istos auratos appellat & decorat noie strenuus: cu quilibet rusticus esse possit strenuus simplici em eius
 ignauus
 ius suu est iners hoc est vigilans ad res gerendas pmpet fortis & laboriosus: At columella lib. viii. rex rusti. Ogr pecoris: acer durus: strenuus: labori patiensissimus: alacer atq; audax esse debet Salusti de militibus: na vt quisq; strenuus ceciderat in bello. Et. Q. Lurtus in sermo de parmenione duce alexandri. Acer consilio. manu strenuus. charus principibus.

Strenuus qd.

Ad Senatores.

Senatori

Iustissimo senatori: prudentissimo viro consulari: preclaro senatus patri: spectabili: sapienti: seuero: prestanti: integerrimo: ornatisimo.

Ad Mercatores. Ciuēs: & alios plebeios.

Mercatori Ciu. plebeio.

Industrio & diligenti mercatori: mercature studiosissimo: Ciu optimo: pbo & modesto viro. no abiecte laudis ciuis studioso innocenti & integritatis viro. Diligenti artifice. Bono opifice. Ingenioso fabro: honesto viro solertissimo: diligentissimo.

Ad Theologos.

Theologo

diuinarum scripturarum interpretis: sacrarum scripturarum vel sacre pagine vel sacre Theologie magistrus: professor: doctor: eximius: sapiens: tiffimos. merito appellabimus.

Ad Jurisconsultos.

Jurisconsulto

Legum interpreti: vtriusq; Juris doctori: ciuili & pontifici iuris consultissimo viro: reip. moderatori: iurisconsultissimo: prudentissimo: excellentissimo: eximio: integerrimo: pspicacissimo.

Ad Medicos.

Medico

Medicine doctores: artis medicine professores: prudentes: eximios: solertissimos: medicinarum indagatores. Accuratissimos: pphysicos: medicos fidelissimos appellabimus.

Ad Philosophos Dialecticosq;

Philosopho Dialectico pphifico

Sophie filio: nature exploratori: causarum speculatore. sapientie amatori: sapientissimo: modestissimo: excellentissimo: acutissimo.

Ad Mathematicos.

Mathematico

Immensum mundi siderum & rerum indagatores dicemus. nature mentes: sapientes: fati interpretes: futurarum rerum conscios.

Conficiendarū eplāz

occultarū rerum indagatores: Accuratissimos: subtilissimos:
prudētissimos: perspicacissimos diuinos ꝛc.

Musico

Ad Iusticos.

Argutos ꝛ iucundos humane vocis magistros: directores
modulatoresq; vocalissimos appellabimus.

Poetę. Oratorē.

Ad poetas ꝛ Oratores.

Hos dicem? inuiaz alumnos: lauro insignes: hedera de-
coratos: apollinis sacerdotes: phoebi interpres: historie p̄res:
diuinos poetas: moderatores Lyre, sacra numine afflato:
Suauissimos: iucundissimos: ornatissimos: clarissimos: ora-
tores: eloquentissimos: disertissimos: latini eloquiū moderato-
res: pedestris oratiōis splendore limatissimos: expoluitissimos.

Grammatico

Ad Brāmaticos.

Brāmaticū appellabim? reipu. litterarię colu mē: latini ser-
mōis exploratorē: litterarię disciplinę moderatorē poetaz ūter
pretēr: apodū copiosissimū: Spectatę eruditōis viz ꝛc.

Scholastico

Ad Scholasticos.

Scholasticos dicem? litterarię disciplinę sacros: bonaz
litteraz studiosos: eruditos doctos vigilantissimos.

femine

Ad foeminas.

Castitatis decus: pudicię exemplum: honestatis speculū
pudicissimam: castissimam: integerrimam ꝛ honestissimā ma-
tronam et dominam dicemus.

Plura de titulis inuenim? apō Mariū philephū q̄cqd̄ autē
germani de his scripserint: qd̄ ego sciā oino protritum. Et ab
omni politionis sermōis pprietate alienissimū est: vt in sequen-
tibus cōperies que diligenter legas: oro ꝛ obsecro ꝛc.

¶ Ad illustrissimū principē Adalricū wirten-
bergensem ꝛ Theccensium ducem.

Eplā Henrici Bebelij Iustingēsis poetę Laureati. En-
periozib? cōmentariolis. princeps clarissimę: qd̄ in eplis ꝛ scri-
bendis obseruandū duxerim? inō obscure intellexisti: nūc qd̄
vitandū in eis dē sit: scire vel maxio necessariū putauī. Scripsi
igit ꝛtra vulgares quosdā modos (vt ipsi loquunt) epistolā
dī cuiusdā: qui se pontiū inscripsit. ꝛ alioꝝ. quoz hallucinatio-
nes adeo vulgatę sunt: ꝛ tāto in ꝓcio habite apud quosdā ger

manie litteratores: vt nō dubitēt quidā ad illarū exemplar nos
 ua quedā deliramēta cudere, vti nōo necessariū existimē illozū
 errores in mediū afferre, ne p eos labi plures, cōtingat, Indu-
 xi itaq; p modū dialogi philologū: qui amatorem studioz desi-
 gnat, qm ei maxie interest errores declinare: errātes in viam
 rectā ducere, qd si quis a me q̄rat: cur in tantā descēderim tes-
 nuitatē, vt has in eptiaz q; in eptiaz auctores refellēdo: velim
 mibi laudē z gloriā vēdicare: cū sint pitis illoz nōia vel igno-
 tissima. Rū deo z ingēne fatebor: nunq; induci potuisse: vt
 hos taxarē: nisi indies videre liceret multos: qui hos vel imi-
 tent: vel pueris pponere nō erubescāt. Sūt igit auctores illi
 obscuri: fateor, materia autē que p̄tra eos scribit: meo iudicio le-
 ctu dignissima est, qm innumerabiles hereses (vt ita loquor) er-
 rores lingūe latinē z barbarissimos refutat, z cauēdos esse per-
 sua det, nā hec est: vel potissima causa: cur hanc p̄uinciā assu-
 pserim, vt p̄ z studiosi scholastici abstinentiū esse ab huiusmo-
 di barbasculis epistoladi modis exploratū haberēt. Et qd con-
 tra dico scriptozib; interdū etiā antiq;: si vsq; vt hoies errane-
 rint: nōia eaz taxauit: sulto me fecisse credas, nā is sum (vt cū
 platone loquar) qui meoz nulli parēa: p̄ter q̄s rationū quera-
 tiocināti mibi optima videat. Exēplo monic; eoz q̄ in arcesci-
 entiaz steterūt, nā z hi veri habēdi gratia siquid a scriptozib;
 perperā dictū fuisset, id corrigere z emēdare nō erubuerūt: nec
 vel amicissimis parcerēt: dū modo veritati patrocinaerentur.
 Sic Aristoteles: Platonē: Serul;: Sulpitius: Scenolā:
 Hieronymū: Augustin;: Hieronym; multos: nōne z Demo-
 sthenes: Et Homer; Liceroni dormire quandoq; vident;
 quoz p̄certatiōe bonę artes z illustratę sunt z creuerūt maxie.
 Et hoc in primis necessariū fuit, qm multi nimia capti credu-
 litate: tm̄ tribuūt festinis libroz; titulis: auctozū q̄s vetustati:
 vt hoz auctoritatē p̄ ratiōe potissima sumere nō vereant: qd
 ne sepe cōtingat: gloriosum puto, scriptoz; errores si possumus,
 de medio tollere: hoc ego facere cupies scripsi. Hos labores
 tibi nō oīno indignos: quos sub nominis maiestate z patro-
 cinio emisit: sperās multis p̄ futuros q̄s maxie. Vale principa-
 lis iuuetutis princeps z monarcha

philolog

L

Contra modū epistolandi.

Tetra tischo ad eundē.

Aspice nos vultu princeps Aldrice serenoꝝ.
Gloria succorum Teutoniciꝝ soli.
Et tibi sit gratum quicquid depinximus ad te.
Post hoc maior tu celebrare lyra.

^{TELOS}
Cōmentaria p̄tra modū epistolādi

Pontij;

Rhetorica potij v'l alteri? grāmatistē; q̄ se h̄ noīe inscripsit.

Philologus.

Rhetorica scribendū est p̄ r̄b̄ z sine aspiratione.

Pontius.

Circa modum dictandi.

Philologus.

Nescio p̄fecto vñ hęc sarrago loquendi venerit in linguas
germanoz vt oēs fere accipiāt dictare. p̄ eo qđ cōponere; z di-
ctamē materiā; qđ cōposita sit; cū in lōge fallant. Dictare enim
est id dicere qđ ali' excipies notet. Test; Beoz; merula; Do-
miti; Chalderin; z quo nemo ex retētorib; latinitatis obler-
uātor; Laurenti; valla. Idē te docet. Idem Cicerō. cū dicit ad
Atticiūse illa nō scripsisse; s; repādi later; grā dictasse; Sapho.
At mihi Pegasides blādissima carmina dictāt. Plini; li. vii.
ca. xrv. loquēs de Julio cesare. Scribere z legere sil' dictare so-
litū accepim; replas hō tātaz rez quaternas pariter libzariis
dictaret aut si nihil aliud ageret. septenis; qđ si ethnicū scripto-
res vobis sunt ignoti; vos grāmatistē saltem sequimini vesti-
gia sancti Hieronymi; qđ aptissime oñdit; qđ sit dictare. lib. v.
sup̄ explanatiōe Esaię; dictam; hęc nō scribim; currēte nota-
rioz artich; Idē sup̄ Abdia; neq; em̄ ea latini tate z cōpositione
verboz dictam; vt scribim; aliud est mi; Pamachi sepe filuz
vertere; z qđ memoria digna sunt scribere; aliud nota riorz arti-
culis p̄paratis pudore reticēdi dictare qđcūq; in buccā vene-
rit. At ex hoc i hūc errozē incidimus; qđ reperim; ratio dicit
qđ est frequentissimū. quale est illud Plinianū in epla; qñ o sil-
ua o littus q̄ multa cōpositis q̄ multa dictatis. Et illō Bo-
etij. Ecce mihi lacere dicitā scribēda camoene. Uex bic manu

Dictare